

# Jaarverslag 2025

## Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee

### Inleiding

Het ministerie van Defensie heeft sinds november 2007 een Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee (hierna de commissie) ingesteld, voortvloeiend uit Europese regelgeving die tot doel heeft inhumane behandeling en foltering van ingesloten tegen te gaan. De Koninklijke Marechaussee (hierna KMar) heeft ook vanuit nationale wet- en regelgeving een verantwoordelijkheid zorgvuldig en humaan om te gaan met vrijheidsbeneming van personen. Met de instelling van deze commissie voldoet Defensie en meer specifiek de KMar, aan deze (inter)nationale verplichtingen. Het werk van de commissie maakt niet alleen het beleid rond insluitingen transparant, maar ook de uitvoering daarvan. Door inspecties van de commissie kan de kwaliteit van detentieplaatsen en van de uitvoering van insluitingen structureel in kaart worden gebracht en zo nodig worden verbeterd.

De taak van de commissie is toezicht houden op de wijze van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming in alle detentieplaatsen (cellen, ophoudruimtes, verhoorruimtes en arrestantentransportmiddelen), die in gebruik en beheer zijn bij de KMar. Daartoe behoort toezicht op de naleving van de daarop betrekking hebbende voorschriften. Ook is het haar taak gevraagd en ongevraagd daaromtrent inlichtingen en aanbevelingen tot verbeteringen te verstrekken aan de beheerder, zijnde de minister van Defensie.

De commissie dient jaarlijks aan de minister van Defensie schriftelijk verslag uit te brengen van haar werkzaamheden en bevindingen (zie de ministeriele regeling, **bijlage 1**). Deze nota dient daartoe.

### Samenstelling commissie

Zoals vermeld in het vorige jaarverslag is gedurende 2024 de samenstelling van de commissie gewijzigd als gevolg van het vertrek van een lid in navolging van het onderling afgesproken aftreedschema en de benoeming van twee nieuwe leden.

Vanaf 1 september 2024 bestond de commissie uit de volgende leden:

1. Mevrouw P.M. van Wingerden-Boers, voorzitter
2. De heer P.A. van den Ouden, lid
3. Mevrouw M.E. de Bruin, lid
4. Mevrouw A. Gasmi, en
5. De heer J.F.M. Wasser

Met opgaaf van persoonlijke omstandigheden heeft de heer Wasser echter eind april 2025 zijn ontslag aangevraagd, wat hem door de minister van Defensie is verleend.

Een nieuwe kandidaat is door C-KMar aan de minister van Defensie voorgedragen voor benoeming. Het betreft mevrouw H. van der Klok. Haar sollicitatie was in de vorige selectieprocedure in portefeuille gehouden en zij bleek nog steeds bereid. Eind december is door de minister ingestemd met de kandidaatstelling (**bijlage 2**).

Per september 2026 zullen twee andere leden, voorzitter mevrouw Van Wingerden-Boers en de heer Van den Ouden, vertrekken. Zij hebben dan hun maximale aanstellingsduur bereikt. De aanstelling van mevrouw De Bruin loopt nog tot januari 2028. Om de commissie per september 2026 weer op sterkte te brengen en tevens zorg te dragen voor interne kennisoverdracht, zal begin 2026 een selectietraject worden opgestart voor het aantrekken van twee leden. Te zijner tijd zal uit de commissie een lid voor het voorzitterschap worden voorgedragen.

Deze nieuwe leden zijn net als de overige drie leden, geen werknemer van Defensie, omwille van onafhankelijkheid. Zij verkrijgen voor hun werkzaamheden een vergoeding op declaratiebasis. Bij de selecties is steeds gestreefd naar een commissie die blijft bestaan uit personen met

verschillende relevante achtergronden, zoals met ruime ervaring op het gebied van bestuur, veiligheid, detentie en zorg. Ook wordt bij de selecties steeds naar voldoende diversiteit in de commissie gestreefd.

De commissie heeft een secretaris, zijnde een medewerker van Juridische Zaken KMar. Deze is géén lid van de commissie.

### **Bevoegdheden en wijze van inspecteren**

Het is voor de kwaliteit van het toezicht van belang dat de commissie zich regelmatig door eigen waarneming op de hoogte stelt van de toestand in de detentieplaatsen. In de eerder genoemde ministeriële regeling is geëxpliciteerd dat alle detentieplaatsen, ook voor kortdurend verblijf en de voertuigen waarmee ingesloten worden vervoerd, onder het toezicht vallen van de commissie. Kortom, de cellen(complexen), luchtruimtes, ophoudruimtes, verhoorkamers en arrestantenbusjes, of deze nu wel of (tijdelijk) niet in gebruik zijn, vallen onder het toezicht. Hiertoe hebben de leden *te allen tijde toegang tot de detentieplaatsen*. De commissieleden kunnen direct en in afzondering met elke ingeslotene spreken. Daarnaast hebben de leden het *recht op inzage* in alle voor de uitoefening van haar taken relevante bescheiden. Elke ambtenaar van de Marechaussee dient aan de commissieleden desgewenst en terstond de benodigde inlichtingen te verschaffen en de *medewerking te verlenen* die voor de vervulling van de taken noodzakelijk zijn. Het voorgaande is terug te vinden in de genoemde ministeriële regeling.

T.b.v. het toezicht wordt gebruik gemaakt van een vast format, gestoeld op het format dat de soortgelijke Commissies van Toezicht Arrestantenzorg van de politie in gebruik hebben, zodat eenduidig toezicht in Nederland wordt bevorderd. Het format bevat alle onderwerpen die uit relevante (inter)nationale wetgeving voortvloeien, zoals voeding, hygiëne, (brand)veiligheid, omgang, toegang tot artsen, medische voorzieningen en bedrijfshulpverlening. Na iedere inspectie krijgt de desbetreffende brigadecommandant (BC) het conceptverslag toegestuurd voor hoor en wederhoor. Zijn/haar reactie wordt integraal opgenomen in het inspectieverslag. Na vaststelling van het verslag door de commissie krijgt de BC het definitieve exemplaar.

### **Verrichte activiteiten 2025**

#### *Inspectiebezoeken algemeen*

De plaatsen waar de KMar detentiefaciliteiten in gebruik en beheer heeft, liggen verspreid over Nederland, maar ook in het Caribisch gebied. In totaal gaat het om circa 100 ophoudruimtes (kale ruimte met of zonder bank en bedoeld voor kort verblijf) en cellen (ruimte met bed en bedoeld voor dag en nachtverblijf) verdeeld over circa 30 locaties in Nederland en drie locaties in het Caribisch deel van het Koninkrijk<sup>1</sup>.

Aangezien sinds de herstart van de commissie eind 2018 alle locaties minimaal één keer zijn geïnspecteerd, prioriteert de commissie jaarlijks welke locaties (weer) voor een her-inspectie in aanmerking komen. De detentiefaciliteiten op de luchthaven Amsterdam Schiphol Airport (bestaande uit Koningin Maxima Kazerne, Justitieel Complex Schiphol (hierna JCS), G-pier, Falsificaten/ECID en 8 doorlaatposten) worden jaarlijks geïnspecteerd vanwege de intensiteit van het gebruik alsook de grootte en complexiteit van de locatie. Voor de overige locaties, die niet ieder jaar of zelfs nog minder vaak worden bezocht, is vanaf medio 2021 door de commissie besloten om drie maanden na ontvangst van de wederhoorreactie via e-mail navraag te doen naar de opvolging van de aanbevelingen. Dit lijkt een stimulerende werking te hebben op het spoedig opvolgen van de aanbevelingen.

De commissie heeft de afgelopen jaren gemiddeld 11 locaties per jaar bezocht. Dat doet zij doorgaans in duo-verband die qua samenstelling varieert ten behoeve van zorgvuldig toezicht. In 2025 zijn de ophoudruimtes en eventueel aanwezige cellen op de volgende 15 ophoudlocaties geïnspecteerd:

- |               |                                        |
|---------------|----------------------------------------|
| 1. 10-01-2025 | : Schiphol, de doorlaatposten A1 en A2 |
| 2. 14-02-2025 | : Breda                                |
| 3. 05-03-2025 | : Eindhoven                            |

---

<sup>1</sup> De KMar kan verdachten en vreemdelingen insluiten op Curaçao, Aruba en Bonaire. Op de andere eilanden Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten heeft de KMar geen eigen ophoudfaciliteiten en maakt zij zo nodig gebruik van ruimtes van de lokale politie.

- |                |                                                                              |
|----------------|------------------------------------------------------------------------------|
| 4. 14-03-2025  | : Schiphol, doorlaatposten A3 en A4 en Schengen Aankomst en Schengen Vertrek |
| 5. 18-03-2025  | : Europoort                                                                  |
| 6. 18-03-2025  | : Hoek van Holland                                                           |
| 7. 04-04-2025  | : Coevorden                                                                  |
| 8. 08-07-2025  | : Amsterdam Centraal Station (Eurostar)                                      |
| 9. 22-07-2025  | : Rotterdam Centraal Station                                                 |
| 10. 01-08-2025 | : Schiphol; Justitieel Complex Schiphol                                      |
| 11. 06-08-2025 | : Rotterdam The Hague Airport                                                |
| 12. 13-08-2025 | : Apeldoorn                                                                  |
| 13. 19-08-2025 | : Leeuwarden                                                                 |
| 14. 20-08-2025 | : Eelde                                                                      |
| 15. 17-10-2025 | : Schiphol; Koningin Maxima Kazerne                                          |

## **Bevindingen 2025 en aanbevelingen**

### *Concrete bevindingen*

De afzonderlijke inspectieverslagen worden met aanbevolen verbeteringen zo spoedig mogelijk na de inspectie aangeboden aan de desbetreffende BC. Uit hun wederhoorreacties blijkt veelal welke acties zij al hebben, of gaan nemen op de gegeven aanbevelingen. Uit de navraag die na drie maanden wordt gedaan, blijkt dat de aanbevelingen doorgaans goed worden opgevolgd. In een her-inspectie wordt uiteraard extra aandacht besteed aan de eerdere bevindingen.

Uit de 15 inspecties die in 2025 zijn uitgevoerd, zijn gelukkig geen schokkende zaken naar voren gekomen. De aanbevelingen t.a.v. deze inspecties betroffen in overwegende mate dezelfde soort als die in voorgaande jaren zijn gedaan, zoals het zorgdragen voor een goede vastlegging van gegevens van ingesloten ten behoeve van overdracht, cameratoezicht conform de Ambtsinstructie, het periodiek houden van calamiteitenoefeningen en een goede registratie van controles van verbandtrommels en brandblussers. Op sommige locaties, zoals op de luchthavens, bestaat afhankelijkheid van de beheerder van de luchthaven voor het kunnen opvolgen van sommige aanbevelingen, bijvoorbeeld voor het oefenen van calamiteiten met de Brandweer. Dat ontslaat de KMar echter niet van haar eigen verantwoordelijkheid. De zorg voor personen waarvan de vrijheid is ontnomen, is een grote. Deze personen zijn voor hun welzijn volkomen afhankelijk van degene die hen heeft ingesloten, ook al is het soms van korte duur. De aanbeveling wordt daarom ook dit jaar weer gedaan om bij beheerders aandacht te blijven vragen voor noodzakelijke en tijdige aanpassingen.

### *Algemene bevindingen*

Uit alle in een jaar opgemaakte inspectieverslagen worden, indien mogelijk, *algemene* bevindingen gededuceerd. Deze worden opgenomen in het jaarverslag en aan de minister aangeboden en vooraf ter informatie gezonden aan de commandant KMar. Sinds vorig jaar wordt daarna het jaarverslag geplaatst op [www.toezichtarrestantenzorg.nl](http://www.toezichtarrestantenzorg.nl). Op die website staat naast alle jaarverslagen van de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg van de politie en deze commissie van de KMar, ook informatie over de verschillende commissies en ieders werkzaamheden. De onderliggende inspectieverslagen worden evenwel niet als bijlage gevoegd en actief gepubliceerd.

Zoals al in de vorige jaarverslagen benoemd, zijn de locaties van de KMar waar mensen kunnen worden ingesloten zeer verschillend. In de zin dat de taken verschillen (algemene politietaken, militaire politiezorg, grenstoezicht, of beveiliging of een combinatie daarvan), de staat van de gebouwen (oud of nieuw) en het aantal werkzame mensen (veel tot weinig) en soort locatie (civiele omgeving of militaire omgeving). Echter ook dit jaar weer, heeft de commissie een open, vriendelijke en constructieve houding ervaren, ook daar waar de commissie al meermaals de detentiefaciliteiten heeft geïnspecteerd.

Wat de commissie ook is opgevallen, is de noodzaak de KMar scherp te blijven houden door periodiek toezicht. Daar is toezicht als zodanig uiteraard ook voor bedoeld, maar het valt de commissie op dat zij een locatie op enig moment in prima staat aantreft, terwijl na enkele jaren zij zaken opmerkt die verbetering behoeven. De precieze oorzaak is moeilijk te duiden, maar de periodieke personeelsswisseling bij Defensie, ook die van Brigadecommandanten, lijkt hier een rol te spelen.

Voorts is het de commissie opgevallen dat in sommige gevallen de afhankelijkheid van andere interne (bijv. facilitaire afdelingen) en externe partijen (bijv. Schiphol, de NS, Rijksvastgoedbedrijf) maakt dat de opvolging van aanbevelingen (lang) op zich kan laten wachten. De commissie heeft in die gevallen haar aanbevelingen herhaald en daarbij het feit benadrukt dat die afhankelijkheid geen afbreuk doet aan de eigen verantwoordelijkheid voor het welbevinden van de door de KMar ingesloten personen. Vooralsnog is de commissie overtuigd dat de aanbevelingen alsnog binnen afzienbare tijd opvolging krijgen.

Gezien het voorgaande ziet de commissie op dit moment geen aanleiding algemene aanbevelingen te doen voor wat betreft *Nederland*.

Voor wat betreft het *Caribisch deel van het Koninkrijk* heeft de commissie in meerdere voorgaande jaarverslagen aandacht gevraagd voor het verbeteren van de detentiefaciliteiten op Curaçao en Bonaire. De aanbevelingen die waren gedaan n.a.v. de inspecties in februari 2020 bleken steeds maar weer niet volledig opgevolgd. Hier lag geen onwil aan ten grondslag bij de KMar. Meerdere factoren speelden hierbij een rol waarvan de voornaamste de afhankelijkheid van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en de Directie Vastgoed Management van Defensie.

Inmiddels is de aanbevolen bouw van een ophoudruimte op Bonaire International Airport, waar de KMar de grenspolitietaken uitvoert, gestart en is deze zo goed operationeel. Ook de ophoud- en cellengang in het brigadegebouw op Curaçao zijn nagenoeg volledig operationeel. De maatregelen die de Commandant Brigade Caribisch Gebied heeft genomen tot aan volledige voltooiing, zijn voor de commissie voorlopig acceptabel. Vooralsnog ziet de commissie geen reden voor een aanbeveling aan de minister van Defensie. De commissie blijft echter een vinger aan de pols houden en behoudt daarom het periodieke contact met de Brigadecommandant.

#### **Bijlagen:**

1. *Regeling commissie van toezicht detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee van 2-11-2007 (met doorgevoerde wijzigingen per 1-10-2016).*
2. *Benoemingsbesluit lid mevrouw H. van der Klok per 26-01-2026.*